

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-03-20

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienum: SKR 231219a

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 20 mars 2024 kl. 9.00-12.00

Dispensansökan från Halmstad kommun

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendebereidning

Ärendet har beretts av SKR, Kommunal samt Allmänskommunal verksamhet.

Beslutet expedierat 2024-04-09

Ordförande
Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bland annat Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtalet samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga J och R till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i överenskommelsen om dispens § 3 och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Halmstads kommun

Halmstads kommun har inkommit med en begäran om dispens avseende avvikelse från AB § 13 mom. 5 och Bilaga R.

Ansökan omfattar all operativ personal vid räddningstjänstens huvudstation i Halmstad, cirka 60 personer och avser 37 heltidsarbetande brandmän, 10 styrkeledare, sex insatsledare och sex vakthavande befäl.

Den kommunala räddningstjänsten består av en huvudstation i centralorten Halmstad och fem s.k. RiB-stationer.

Kommuns yta omfattar 1 700 kvadratkilometer och sträcker sig från kustområde med hamnar och stränder till slättområden, åkermark och skog i inlandet. I kommunen finns en stad Halmstad samt mindre orter. Kommunens infrastruktur utgörs av Europaväg 6, flera större riksvägar, större och mindre järnväg, hamn och flygplats.

Ett nytt ledningssystem för ledning av kommunal räddningstjänst (RäddSam Halland) har implementerats efter förändringar i LSO och ny föreskrift gällande ledning av kommunal räddningstjänst efter skogsbränderna 2014 och 2018. Den övergripande ledningen för RäddSam Halland bemannas av ett vakthavande befäl som är stationerad på huvudstationen i dygnet runt-verksamhet.

Som skäl för dispens har Halmstads kommun bland annat anfört följande.

Heltidspersonalen svarar för många av de specialkompetenser som behövs bland annat räddningsdykarorganisation för RäddSam Halland; kemdykning för RäddSam Halland; båtförare; höjdfordon; storskalig oljebrandsläckning; terrängfordon, bandvagn och sexhjulning samt gasflaskeskyttar.

Idag används delat dygn på vardagar vilket gör att tjänstgörande personal kan stanna kvar alternativt komma tidigare för att täcka upp frånvaro. Kommunen befarar att de nya reglerna innebär att det kommer att bli svårt och i vissa fall omöjligt att bemanna

vid frånvaro med rätt kompetens och att förmågan i det enskilda passet kommer att behöva sänkas.

Möjligheten att använda timvikarier är inte ett alternativ eftersom det är väldigt få befattningar som dessa kan tjänstgöra på.

Särskilt semesterperioderna kommer att innebära ännu större utmaningar än vad som redan är fallet. I vissa fall måste semesterledig personal bryta sin semester om vakans uppstår.

Bedömning

Ansökan om dispens avser räddningstjänsten. Kraven för dispens är desamma oavsett om arbetstagarna omfattas av AB eller Bilaga R.

Kommunen söker dispens för 12 månader för att fortsätta med 24 timmars tjänstgöring på helger, för vakanstäckning under vardagar samt enstaka tillfällen vid övning/utbildning vilket sker cirka två gånger på våren respektive hösten. Kommunen beskriver att dygnstjänstgöring är särskilt nödvändig under sommarens semesterperiod.

Som framgår av den ovan redovisade avtalstexten kan räddningstjänsten i vissa fall behöva dispens. Uttrycket "i vissa fall" tycks tyda på att det ska handla om en speciell situation eller ett visst förhållande samt att dispens ska hanteras restriktivt. Det synes därför tveksamt om det ska vara möjligt att bevilja dispens för en räddningstjänst att generellt tillämpa så kallade dygnspass på hela dess verksamhet, stationer eller hela styrkor under veckans alla dagar. Nämnden behöver emellertid inte ta ställning till den frågan i detta ärende.

På ett övergripande plan handlar det om att man vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen.

Beslut

Arbetstidsnämnden har, genom ett delbeslut den 29 februari 2024, beviljat Halmstad kommuns ansökan om dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under den lagstadgade semesterperioden (juni-augusti 2024).

Utöver det beslut som tidigare meddelats gällande semesterperioden, ovan, beviljas dispens enligt följande.

Arbetstidsnämnden beviljar dispens under tiden 1 februari 2024 – 31 januari 2025 för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för dygnstjänstgöring under helger i grundschema samt för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för utbildningar och övningar som inte ryms inom ordinarie arbetstidsförläggning eller inom ordinarie verksamhet.

Beslutet avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.